

İLKÖĞRETİM OKULLARI İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN BİRİNCİ KADEME İNGİLİZCE ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

THE OPINIONS OF ELEMENTARY SCHOOL ENGLISH TEACHERS ON THE ENGLISH CURRICULUM FOR ELEMENTARY SCHOOLS

Figen İlke BÜYÜKDUMAN*

ÖZET: Bu makalede amaç, 1997 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nca uygulamaya konan ilköğretim birinci kademe İngilizce öğretim programını değerlendirmektir. Programın genel özellikleri, amaçları, kapsamı (ders kitabı), işleyişi ve değerlendirmesi boyutlarında varolan durumu ortaya çıkarmak üzere betimsel model kullanılarak araştırma yapılmıştır. Örneklem İstanbul ilinden beş ilçe, bu ilçelerde yer alan 46 ilköğretim okulunda çalışan 54 öğretmen alınmıştır. İlköğretim birinci kademe İngilizce programının genel özellikleri ve öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anketle toplanmış, işlenmiş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler : eğitim programı, program değerlendirme, yabancı dil öğretimi, öğretmen görüşleri.

ABSTRACT: The aim of this article is to evaluate the English syllabus, having been applied in K12 schools since 1997. The general features, the goals and objectives, the content (coursebook) used, educational environment and the evaluation dimensions of the syllabus have been evaluated using descriptive model research in order to reveal the actual situation. 54 teachers working in 46 schools in five districts of Istanbul have been included in the sample. The data has been gathered by a questionnaire prepared by the researcher, analysed and interpreted.

Keywords: syllabus, curriculum evaluation, teaching English as a second language, teacher opinions

1. GİRİŞ

Ertürk (1972), eğitim programının değerlendirilmesini, program geliştirilmesinin son ve tamamlayıcı ögesi ve eğitimsel amaçların gerçekleşme derecesini saptama süreci olarak tanımlamaktadır. Erden (1993, s.7) ise eğitim programının değerlendirilmesi için "gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme süreci" biçiminde bir tanım yapmaktadır.

Program değerlendirmede farklı yaklaşımlar vardır. Program değerlendirmede kullanılacak ölçütler ve hangi konularda veri toplanacağı programa hangi felsefi açıdan yaklaşıldığına bağlıdır. Hümanistik program yaklaşımçıları, programın bir takım nicelik ifadelerine (öğrenci başarısı ya da erişimi gibi) indirgenmesinden çok, sağladığı yararların nitelenmesine önem verirler (Cronbach, 1982; Bulunduğu eser: Ornstein ve Hunkins, 1988, s.253). Davranışçı yaklaşımı benimseyenler, program hazırlanırken açıkça belirtilmiş amaç ifadeleri olması gerektiğini ve bu amaçların ne kadarının davranışa dönüştürüldüğünü ölçerek programın değerlendirilebileceğini savunurlar. Ülkemizde programlar davranışçı yaklaşıma uygun hazırlandığı için, değerlendirmede de davranışçı yaklaşım benimsenmektedir. Öğrencilerin programda yer alan amaç davranışlarının ne kadarına ne ölçüde ulaşabildikleri çeşitli ölçme araçlarıyla saptanır. Böylelikle öğrenci başarısına bakılarak programın başarısı ya da etkililiği konusunda bir yargıya varılır. Bu araştırmada, program uygulayıcısı öğretmenlerin, ilköğretim birinci kademedeki dördüncü ve beşinci sınıflar programı konusundaki görüşlerine başvurulmuş, uygulamada olanla, olması gereken arasında bir karşılaştırma yapılması hedeflenmiştir.

Türkiye'de uygulanmakta olan tüm öğretim programları gibi, İngilizce programı da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir. Programı hazırlayanlar, akademisyenler, kuramcılar, eğitim

* Doktora öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul, buyukduman@yahoo.com.

programcıları ve birkaç ders öğretmenidir. Programın hazırlanma aşamasına yalnızca birkaç öğretmeni dahil etmek yeterli değildir. Çünkü eğitimsel gerçeklik, program yapıcılarının öğrenme-öğretme sürecinde olması gerektiğini söyledikleri şey değil, sınıf içinde öğretmen ve öğrencilerin yaptıklarıdır

(Nunan,1988). Diğer taraftan, program değerlendirmede ürün-erişi/başarı değerlendirilmesi yerine süreç değerlendirilmesi, program konusunda eksiklik ve aksaklıkların olduğu anda çözülmesini ya da oluşmadan önce öngörülmesini sağlayacaktır. Planlama, öğretim ve öğrenme arasında karmaşık bir ilişki vardır. Bu ilişkide, öğrenme-öğretme sürecinde oluşan problemleri saptamak için programın tamamlanması beklenmemelidir. Bu çalışmada eğitim programına ve programın öğelerine bakarak değerlendirme yaklaşımı benimsenmiştir. Buna göre, program uygulayıcısı öğretmenlere, programın öğelerini değerlendiren bir anket uygulanmış ve bu anketle elde edilen veriler, programın değerlendirilmesi için yorumlanmıştır.

2. PROBLEM

Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim okullarının birinci kademesinde görev yapan İngilizce öğretmenlerinin İngilizce öğretim programının;

1. Genel özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Kapsamına (ders kitabına) ilişkin görüşleri nelerdir?
4. İşleyiş boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?

2.1. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ile, ilköğretimin birinci kademesinde uygulanmakta olan İngilizce ders programının yeterlilikleri ve yetersizliklerinin, bu programı uygulayan öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu araştırma, ilköğretim okulları birinci kademesinde daha etkin bir yabancı dil öğretimi hedefine, bu okullarda uygulanan program konusunda öğretmen görüşlerine başvurarak katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Programın zamanla daha iyi işlemesi, eksiklik ve aksaklıkların en kısa zamanda farkedilip düzeltilmesi için bu araştırmanın da şimdiye dek yapılmış ve bundan sonra yapılacak bu konudaki tüm araştırmalar gibi eğitim programcılarına yardımcı olacağı ve yol göstereceği umulmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama aracı, anketin uygulanması, güvenilirliği ve verilerin çözümlenmesine yönelik istatistiksel teknikler yer almaktadır. Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı birinci kademe İngilizce öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerine başvurularak varolan durumu betimlemek amaçlandığı için tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde, evrendeki elemanlardan alınan bir örneklem üzerinde çalışılarak bireylerin görüş, düşünce ve tutumlarını olduğu gibi ortaya çıkarmak esastır (Karasar, 1998).

Bu araştırmanın evreni, 2000-2001 öğretim yılında İstanbul ilindeki resmi ilköğretim okullarının birinci kademesi dördüncü ve beşinci sınıflarında Milli Eğitim Bakanlığı İngilizce ders programını uygulayan öğretmenlerdir. İstanbul ilindeki 32 ilçeden yansız olarak kura yoluyla beş ilçe seçilmiştir. Bu ilçeler Beşiktaş, Fatih, Kağıthane, Kadıköy ve Ümraniye'dir. Bu ilçelerdeki okullar, listeden yansız olarak seçilmiştir. Oransız küme örnekleme yöntemiyle her ilçeden seçilen onar okulun ilköğretim birinci kademedeki tüm İngilizce öğretmenleri (n=54) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Her ilçeden belirlenen on okulun ilçelere göre oranı Beşiktaş için yüzde 34.5, Fatih için yüzde 21.3, Kadıköy için yüzde 14, Kağıthane için yüzde 21.7 ve Ümraniye için yüzde 14.7'dir. Örnekleme toplam 50 okul, belirlenen ilçelerde ise toplam 261 okul yer almaktadır. Örnekleme yer alan okulların ilçelerin tümündeki okullara oranı ise yüzde 19.16'dır.

Belirlenen okullarda İngilizce öğretmeni olup olmadığının saptanması amacıyla okullarla iletişime geçilmiş; öğretmeni olmayan okullar yerine aynı ilçeden başka okullar kura yoluyla belirlenmiştir. İngilizce öğretmeni açığının, Kağıthane, Fatih ve Ümraniye gibi sosyo-ekonomik düzeyi düşük ilçelerde, sosyo-ekonomik düzeyin yüksek olduğu Beşiktaş ve Kadıköy gibi ilçelere göre daha yoğun olduğu gözlenmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyin yüksek olduğu ilçelerdeki okullar, İngilizce öğretmeni ihtiyacını kadrolu öğretmen olmadığı durumda ücretli öğretmenlerle çözmüşlerdir. Ücretli öğretmenler de araştırma kapsamına alınmıştır. Tüm bu yansız seçmelerin sonucu, araştırmanın örneklemini, ölçme aracının uygulandığı 46 okuldaki 54 öğretmen oluşturmuştur. Katılımcıların 36'sı kadın, 18'i erkek öğretmendir.

3.1. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler, öğretmenlere uygulanan anket yoluyla elde edilmiştir. Anket, çalışmadaki alt problemlere yanıt bulmak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anket hazırlanırken önce araştırma ile ilgili kuramsal bilgilerden yararlanılarak taslak anket oluşturulmuştur. Bu anketin kapsam ve görünüş geçerliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu aşamada görüşlerine başvuru alan uzmanlardan dördü Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı öğretim üyesi, biri Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi ve biri de Marmara Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü öğretim üyesidir. Ayrıca, örnekleme yer almayan üç ilköğretim okulunda (Hasan Ali Yücel İ.Ö.O., Şair Nedim İ.Ö.O. ve Esmâ Sultan İ.Ö.O.) birinci kademedeki İngilizce programını uygulayan dört İngilizce öğretmenin de anketteki soruların anlaşılabilirliği ve kapsamı konusunda görüşleri alınmıştır. Anketi inceleyen öğretmenlerin ve uzmanların dönüt ve düzeltmeleri, doğrultusunda gerekli düzenlemelerden sonra anket son şeklini almıştır.

Ankette İlköğretim Okulları Birinci Kademedeki dördüncü ve beşinci sınıf İngilizce ders programının genel özellikleri, amaçları, kapsamı (ders kitabı), işleyişi ve değerlendirilmesi boyutlarına ilişkin toplam 40 soru bulunmaktadır. Ankette sorular beşli likert tipindedir. Her bir bölümün altında öğretmenlerin o bölümle ilgili diğer görüşlerini belirtmeleri için boşluklar bırakılmıştır.

3.2. Anketin Uygulanması

Anketin uygulanması için İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli onay alındıktan sonra okul yöneticileriyle iletişime geçilip bilgi verilmiş ve uygulama için uygun zaman belirlenmiştir. Anket, araştırmacı tarafından Ocak 2001- Mart 2001 tarihleri arasında örneklem listesinde yer alan ilköğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerine uygulanmıştır.

3.3. Anketin Güvenirliği

Anketin tüm maddelerinden (40 madde) alınan puanlar arasında bir tutarlılığın olup olmadığını saptamak amacıyla Cronbach-Alpha güvenirlilik hesabı yapılmıştır. Bu iç tutarlılık ölçütüdür ve ölçme aracının, belli bir amacı gerçekleştirmek üzere birbirinden bağımsız ünitelerden oluştuğu ve bunların, bütün içinde, bilinen ve birbirine eşit ağırlıklara sahip olduğu varsayımına dayanır (Cronbach, 1971; akt. Karasar, 1998). Anket, programın genel özellikleri, amaçlar, işleyiş, kapsam ve değerlendirme olarak birbirinden bağımsız ünitelerden oluşmuştur. Bu ünitelerin anketin bütünü içinde birbirine eşit ağırlıklara sahip olduğu varsayılmıştır. Anketin iç tutarlılık hesabına göre, $\alpha=0.92$ 'dir. Buna göre, tüm ölçek maddeleri arasında iç tutarlılık vardır.

Ayrıca, güvenirlilik için ankete iki kontrol sorusu yerleştirilmiştir. Deneklerin bu maddelerden aldıkları puanlar arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı kullanılarak hesaplanmış ve ilk kontrol sorusu için $r=0.42$ $p<0.01$ ve ikinci kontrol sorusu için de $r=0.53$, $p<0.01$ olarak saptanmıştır. Buna göre, kontrol soruları arasında tutarlı doğrusal bir ilişki olduğu söylenebilir. Tüm bu hesaplamaların sonucunda anket güvenilir kabul edilmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Ankette 18 olumlu ve 22 olumsuz soru bulunmaktadır. Anketlerle toplanan veriler, soruların olumlu ve olumsuz oluşu göz önüne alınarak 1-5 arasında kodlanmış ve bilgisayara girilmiştir. Daha sonra bunların frekans ve yüzde hesaplamaları SPSS programı kullanılarak yapılmıştır. Yapılan tüm hesaplamalar, alt problemler göz önüne alınarak tablolara dönüştürülmüştür.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. İlköğretim okullarında görev yapan İngilizce öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı birinci kademe İngilizce öğretim programının genel özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Tablo 1. Programın Genel Özelliklerine İlişkin Görüşlerin Frekansları ve Yüzdeleri

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Programda her ünite için ayrılan zaman, ilgili ünitenin güçlük derecesi ile uyumlu değildir.	6	11.1	17	31.4	2	3.7	22	40.7	5	9.25
2. Öğrencilere, bu programla, İngilizce'yi sevdirerek öğretmek mümkündür.	2	3.7	10	18.5	5	9.2	31	57.4	6	11.1
3. Öğrencilere, bu programla, İngilizce öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak mümkündür.	0	0	11	20.3	5	9.2	32	59.2	5	9.2
4. Program, öğretmene yeterince rehberlik etmektedir.	7	12.9	26	48.1	4	7.4	14	25.9	3	5.5
5. Programda verilen örnek ders planı diğer üniteler için plan hazırlamada yol göstericidir.	6	11.1	8	14.8	8	14.8	29	53.7	3	5.5

Tablo 1'de görüldüğü gibi, uygulamaya katılan İngilizce öğretmenlerinin yarısı (yüzde 49.95) programda her ünite için ayrılan zamanın, ilgili ünitenin güçlük derecesi ile uyumlu olmadığı görüşündedir. İlköğretim birinci kademe İngilizce öğretim programı incelendiğinde, karşılaştırmalı olarak daha kolay ve az zaman alabilecek konulara (selamlaşma, vardır kalıbı, birinin nereli olduğunu sorma, vb.) 10-12, ancak daha zor anlaşılacak ve dolayısıyla daha fazla zamana gereksinim duyulan, örneğin şimdiki zaman (simple present tense) için sekiz saatlik zaman öngörüldüğü belirlenmiştir (MEB, 2000).

Programın duyuşsal özelliklerine yönelik olan ikinci ve üçüncü sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin yüzde 68.5'inin programı duyuşsal özellikler açısından yeterli buldukları söylenebilir. Ancak öğretmenlerle yapılan informal görüşmelerde, öğretim programı olarak, kullanılan ders kitabının algılandığı farkedildiğinden, İngilizce'yi sevdirecek öğretmenin ve İngilizce'ye karşı olumlu tutum kazandırmanın programın kendisi mi yoksa kullanılan ders kitabı mı olduğu kesinlikle anlaşılacaktır. Fakat, her iki durumda da İngilizce öğrenmeye karşı öğrencilerin olumlu tutumlarının olduğu ve dili severek öğrendikleri söylenebilir. Bu, programın duyuşsal olarak başarılı olduğunun göstergesi olarak düşünülebilir.

Öğretmenlerin çoğunluğu (yüzde 61), programın öğretmene yeterince rehberlik etmediği görüşündedir. İlköğretim dördüncü sınıflar için Milli Eğitim Bakanlığı dördüncü sınıf ders programında on iki sayfa, beşinci sınıflar için ise dokuz sayfa yer ayrılmıştır. Bu programlar,

ayrıntıdan uzak, yalnızca konuların ana hatlarını niteler şeklindedir. Diğer derslerin programlarıyla karşılaştırıldığında, İngilizce programının çok sığ kaldığı söylenebilir. Ancak öğretmenler (yüzde 59.2), programdaki örnek ders planının başka üniteler için ders planı hazırlamada kendilerine rehberlik ettiğini belirtmektedirler.

4.2. İlköğretim okullarında görev yapan İngilizce öğretmenlerinin MEB birinci kademe İngilizce öğretim programının amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Tablo 2. Programın Amaçlarına İlişkin Görüşlerin Frekansları ve Yüzdeleri

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Programdaki amaç ifadeleri yeterince açıktır.	0	0	13	24	6	11.1	29	53.7	5	9.25
2. Programdaki amaçlar öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun değildir.	9	16.6	26	48.1	8	14.8	9	16.6	1	1.85
3. Amaçların öğrencilere kazandırılması için programda kullanımı önerilen kaset ve teyp okulda mevcuttur.	20	37	15	27.7	0	0	8	14.8	10	18.5
4. İngilizce dinleyip anlamayla ilgili amaçlara ulaşmak olanaksızdır.	3	5.5	11	20.3	8	14.8	26	48.1	6	11.1
5. İngilizce okuyup anlamayla ilgili amaçlara ulaşmak mümkündür.	1	1.8	17	31.4	10	18.5	22	40.7	4	7.4
6. İngilizce yazmayla ilgili amaçlara ulaşmak mümkün değildir.	3	5.5	21	38.8	5	9.25	23	42.5	2	3.7
7. İngilizce konuşmayla ilgili amaçlara ulaşmak mümkündür.	4	7.4	21	38.8	10	18.5	18	33.3	1	1.85
8. Dinlemeyle ilgili amaçlar öğrenci düzeyine uygundur.	3	5.5	18	33.3	6	11.1	20	37	5	9.25
9. Konuşmayla ilgili amaçlar öğrenci düzeyine uygun değildir.	6	11.1	25	46.2	6	11.1	16	29.6	0	0
10. Programdaki özel amaçlar ihtiyacı karşılar niteliktedir.	2	3.7	12	22.2	11	20.3	25	46.2	3	5.55
11. Okumayla ilgili amaçlar öğrenci düzeyinin üstündedir.	5	9.25	32	59.2	0	0	13	24	2	3.7
12. Yazmayla ilgili amaçlar öğrenci düzeyine uygundur.	2	3.7	12	22.2	2	3.7	33	61.1	3	5.55
13. Öğrenciler, programda hedeflenen cümle yapılarını anlamakta zorlanmaktadırlar.	9	16.6	27	50	1	1.85	16	29.6	1	1.85
14. Öğrenciler, programda önerilen düzeyde metin yazmakta güçlük çekmektedirler.	3	5.55	17	31.4	4	7.4	24	44.4	6	11.1
15. Programda öğretilmesi önerilen sözcük sayısı yetersizdir.	5	9.25	21	38.8	0	0	25	46.2	3	5.55

Tablo 2'de görüldüğü gibi, uygulamaya katılan İngilizce öğretmenlerinin yüzde 64.7'si, ilköğretim birinci kademe İngilizce öğretim programında yer alan amaçların, öğrencilerin yaşlarına ve zihinsel gelişimlerine uygun olduğu görüşündedir. İngilizce öğretiminde, özellikle dinleyip anlama becerisinin geliştirilmesi için teyp ve kasetin öğretim ortamında kullanılması bir zorunluluktur. Ancak teyp ve kasetin okullarında olduğunu ifade eden öğretmenlerin yüzdesi 18'dir. Bu da videonun, bilgisayarın,

ve diğer öğretim teknolojilerinin öğretim ortamına girdiği bilgi çağında büyük bir eksiklik olarak görülmektedir.

Dil becerileriyle ilgili maddelere bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun (yüzde 48.1) okuma ile ilgili amaçlara öğrencilerin ulaşabileceği ancak dinleme (yüzde 59.2), yazma (yüzde 46.2) ve konuşmayla (yüzde 46.2) ilgili amaçlara ulaşmanın mümkün olmadığı yolunda görüş belirttikleri görülmektedir. Dinleme, yazma ve konuşmayla ilgili amaçlara ulaşmanın güç olduğunu belirten maddeyle ilgili olarak ilçeler arası fark olup olmadığına bakılmış bu becerilerle ilgili amaçlara ulaşmanın mümkün olmadığını belirten öğretmenlerin tümünün Ümraniye ilçesindeki okullardan olduğu görülmüştür. Buna göre de kırsal alandan göç oranının yüksek olduğu bu ilçenin sosyo-ekonomik yapısı göz önüne alınarak, öğrencilerin ilköğretime başlamalarıyla yalnızca okuma-yazma değil yeni bir dil öğrenme sürecine girdikleri, ilköğretimin ilk üç yılında ancak Türkçe okuma-yazma öğrenebildikleri, ilköğretimin dördüncü yılında İngilizce'ye başladıklarında bu dilde yazmakta, konuşmakta ve dinleyip anlamada güçlük çektikleri söylenebilir.

Yazma ve dinlemeyle ilgili amaçlar öğrenci düzeyine uygun olduğu halde (yüzde 66.65 ve yüzde 46.25) bu amaçlara ulaşmak olanaksız ise bunun açıklaması sınıfların kalabalık oluşu olabilir. Öğretmen, öğrencilerin yazdıklarını kontrol edecek ve her bir öğrenciye dinleme ve anlama fırsatı tanıyabilecek kadar az öğrenciyle çalışıyor olsa, öğrencilerin bu konudaki amaçlara ulaşması da güç olmayacaktır. Dil öğretimi için ideal sınıf ortalamasının 16-20 olduğu göz önüne alınırsa, Türkiye gerçeğinde ortalama 40-50, bazen daha fazla sayıda öğrencinin bulunduğu sınıflarda etkin bir dil öğretimi yapılması, ankete katılan öğretmenlerin belirttikleri gibi, özellikle de yazma ve dinleme becerilerinin kazandırılması çok mümkün görünmemektedir.

Programın amaçlarıyla ilgili öğretmenlerin görüş ve önerileri için ayrılan bölüme yazılanlara bakıldığında, öğretmenlerin yüzde 37'sinin amaçlara ulaşmak için sürenin yetersiz olduğunu ve bu yüzden de özellikle dinleme ve yazma konusunda zorluk yaşandığını belirttikleri görülmüştür. Konuşma konusunda sınıfların kalabalık olması yüzünden öğrencilerle tek tek ilgilenilecek ve telaffuzlarını düzelterek fırsat olmadığı da ayrıca belirtilmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı (yüzde 34), dördüncü sınıf için amaç sayısının fazla olduğunu, bunun da konuları uzun ve sıkıcı hale getirdiğini savunmaktadır.

4.3. İlköğretim okullarında görev yapan İngilizce öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı birinci kademe İngilizce öğretim programının kapsamına (ders kitabına) ilişkin görüşleri nelerdir?

Tablo 3. Programın Kapsamına İlişkin Görüşlerin Frekansları ve Yüzdeleri

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Ders kitabı, programın amaçlarıyla tutarlıdır.	5	9.25	24	44.4	8	14.8	14	25.9	3	5.55
2. Ders kitabındaki bilgilerin sunuluş sırası basitten karmaşığa doğrudur.	1	1.85	12	22.2	3	5.55	31	57.4	7	12.9
3. Ders kitabında verilen örnekler, öğrencilerin kültürüne uygun <u>değildir</u> .	8	14.8	29	53.7	7	12.9	10	18.5	0	0
4. Ders kitabında kullanılan resimler öğrencinin konuyu anlamasını kolaylaştırmaktadır.	2	3.70	10	18.5	1	1.85	29	53.7	12	22.2
5. Ders kitabında yer alan metinler öğrenciler tarafından <u>anlaşılamamaktadır</u> .	12	22.2	29	53.7	0	0	12	22.2	1	1.85
6. Ders kitabında yeterince örnek bulunmaktadır.	8	14.8	16	29.6	8	14.8	17	31.5	5	9.25

Öğretmenlerin yüzde 70.3'ü ders kitabındaki bilgilerin sunuluş sırasının basitten karmaşığa doğru olduğunu ve yüzde 68.5'i de kitaptaki örneklerin öğrencilerin kültürüne uygun olduğunu ifade

etmişlerdir. Yüzde 75.9'luk bir kesim, kitapta yer alan resimlerin öğrencinin konuyu anlamasını kolaylaştırdığını ve yine aynı sayıda öğretmen metinlerin öğrenciler tarafından anlaşılabilirliği yönünde görüş bildirmiştir. Ancak öğretmenlerin yarısından fazlası (yüzde 53.65), ders kitabının programın amaçlarıyla tutarlı olmadığı görüşündedir. Yüzde 44.4'lük bir kesim de kitapta yeterince örnek bulunmadığı görüşündedir. Bu durumda, öğretmenlerin çoğunun, Milli Eğitim Bakanlığının ilköğretim birinci kademedeki kullanılması için önerdiği kitaplardan bilgilerin sunulduğu sırası, kitapta yer alan resimlerin anlamayı kolaylaştırması ve örneklerin öğrenci kültürüne uygunluğu açısından hoşnut oldukları söylenebilir. Ancak araştırmaya katılan öğretmenlerin ders kitabını program amaçlarıyla tutarlı bulmadığı ve kitapta daha fazla örneğe yer verilmesini istediği söylenebilir.

4.4. İlköğretim okullarında görev yapan İngilizce öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı birinci kademe İngilizce öğretim programının işleyiş boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?

Tablo 4. Programın İşleyiş Boyutuna İlişkin Görüşlerin Frekansları ve Yüzdeleri

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Tamamen katlıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Programda önerilen öğretim yöntemleri, sınıf ortamında uygulanabilir nitelikte değildir.	5	9.25	21	38.8	9	16.6	17	31.4	2	3.7
2. Programda işleyiş ile ilgili önerilen yöntem, öğretmene yeterince rehberlik etmemektedir.	6	11.1	20	37.0	8	14.8	19	35.1	1	1.8
3. Programda verilen örnek ders planındaki işleyiş, diğer üniteler için hazırlanacak ders planları için yol göstericidir.	4	7.40	11	20.3	9	16.6	28	51.8	2	3.7
4. Programda önerilen öğretim yöntemleri (oyun ağırlıklı, öğrenci merkezli, vb.) İngilizce'nin bu yaş grubuna öğretimi için uygundur.	1	1.85	12	22.2	5	9.25	30	55.5	6	11

Tablo 4'te görüldüğü gibi, programda önerilen ders işleyişi, öğrenci merkezli, iletişimci yönetime uygun ve oyun ağırlıklıdır. Öğretmenin yeni alıştırma teknikleri (ikili çalışma, rol yapma gibi) kullanarak öğrenciyi aktif kılması gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü, 2000). Öğretmenlerin ilköğretim birinci kademedeki önerilen öğretim yöntemlerini uygulanabilir nitelikte bulması bir çelişki gibi görünmektedir. Bu yöntem ve teknikleri uygulayabilmek için sınıflar fazlasıyla kalabalıktır. Ayrıca, anketin diğer görüş ve öneriler için ayrılan kısmında, öğretmenler, özellikle eğitimsel oyun tekniğini kullanırken, sınıfların kalabalık olmasından ötürü, sınıf yönetimiyle ilgili problemler çıktığını vurgulamaktadırlar.

İngilizce öğretmenliği bölümlerinden mezun olma şartı aranmadan, İngilizce bilen herkesin birinci kademedeki görev yapabileceği gözönüne alınarak, bu kişilerin yabancı dil öğretme ilkeleri, yaklaşımları ve yöntemleri konusunda hizmet içi kurslara katılmadan derse sokulmaları da bu öğretmenlerin küçük çocuklara yabancı dil öğretme konusunda sıkıntı çekmesinin bir nedeni olabilir. Programın işleyiş boyutuyla ilgili öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler nicel verilerle çalışmaktadır. Öğretmenler, sınıf mevcudlarının daha az olması halinde öğrenci merkezli ve oyun ağırlıklı derslerin daha etkin işlenebileceğini, öğrencilere farklı alışımlar yaptırma ve her öğrenciyle birebir ilgilenme olanağı bulabileceklerini belirtmektedirler. Uygulamaya katılan 55 öğretmenden 32'si İngilizce dersinin saatinin artırılmasıyla, derste öğrenci etkinliğinin artacağı görüşündedir.

Özetle, öğretmenler, programda kullanımı önerilen İngilizce öğretim yöntemlerini, ilköğretim birinci kademe öğrencisi için uygun ancak sınıf ortamında uygulanamaz nitelikte bulmaktadırlar. Programda yer alan örnek ders planındaki işleyişin kendilerine yeterince yol gösterdiği ve programda kullanımı önerilen öğretim yöntemlerinin kendilerine yeterince rehberlik ettiği konusunda da öğretmenler görüş birliğindedirler. Bu durumda öğretmenlerin genel olarak ilköğretim birinci kademe İngilizce programının işleyiş boyutundan memnun oldukları söylenebilir.

4.5. İlköğretim okullarında görev yapan İngilizce öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı birinci kademe İngilizce öğretim programının değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?

Tablo 5. Programın Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerin Frekansları ve Yüzdeleri

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Dersin değerlendirmesi için programda önerilen üç becerinin (dinleme, okuma, yazma) birlikte değerlendirilmesi mümkün değildir.	2	3.70	21	38.8	6	11.1	17	31.4	8	14.8
2. Değerlendirme ve ödev için programda önerilen değişik tip sorular uygulanabilir nitelikte değildir.	2	3.70	27	50	7	12.9	17	31.4	1	1.85
3. Programda verilen örnek test, diğer üniteler için hazırlanacak testler için yol göstericidir.	4	7.40	11	20.3	11	20.3	24	44.4	4	7.40
4. Programda verilen örnek test, öğretilenleri ölçmek için uygundur.	4	7.40	10	18.5	15	27.7	20	37.0	5	9.25
5. Programda yer alan dinleyip anlamayla ilgili becerilerin değerlendirilmesi mümkündür.	4	7.40	19	35.1	4	7.40	26	48.1	1	1.85
6. Programda yer alan okuyup anlamayla ilgili becerilerin değerlendirilmesi olanaksızdır.	3	5.55	27	50	8	14.8	15	27.7	1	1.85
7. Programda yer alan yazmayla ilgili becerilerin değerlendirilmesi olanaksızdır.	3	5.55	24	44.4	8	14.8	13	24.0	6	11.1
8. Programda yer alan konuşmayla ilgili becerilerin değerlendirilmesi mümkündür.	2	3.70	14	25.9	9	16.6	27	50	2	3.70

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin yarısından fazlası (yüzde 53.7) değişik soru tiplerinin değerlendirme ve ödev için uygulanabilir olduğunu savunmuştur. Programda önerilen soru tipleri şunlardır: dinlediğini, duyduğunu anlama testleri, diyalog rollerini üstlenme, sözlü olarak resim anlatma, eşleştirme, sözcük yerleştirme, sözcük baş harflerini alarak sözcük türetme, dikteler, okuduğunu anlama, karışık verilen kelimelerden düzgün cümle yapma ve öğrendiği kelimelerle cümle kurma. Tüm bu soru tipleri, dört beceriyi de kapsayacak şekildedir. Öğretmenlerin, bu soru tiplerini,

yalnızca ödev verirken ve alıştırmayı yaparken kullandıkları söylenebilir. Fakat dersin değerlendirmesinde, yazılı soruları ve testler hazırlarken değişik soru tiplerine sınıfların kalabalık olması ve sınavlarda kontrolün güçlüğü nedeniyle yer vermedikleri yorumu yapılabilir. İngilizce dersi için birinci kademe programında haftada iki saat ayrıldığı ve öğretmenlerin hem birinci hem de ikinci kademe birçok sınıfta görev yaptıkları bilinmektedir. Her sınıf için dönemde üç yazılı sınav sorusu hazırlamanın, uygulamanın ve okumanın öğretmenlere büyük zamana mal olacağı göz önüne alınmalıdır. Bu yüzden, öğretmenlerin hazırlaması ve okuması çok zaman alacak soru tiplerinin olduğu sınavlardan kaçındıkları söylenebilir. Emeklerinin karşılığını ekonomik olarak alamayan, ders saatlerinin fazlalığı altında ezilen ve iş doyumunu olmayan öğretmenlerin, sınav hazırlayıp okuma konusunda değişik soru tipleri yerine, sınavlarda, kontrolü kolay soru türlerine yer verdikleri söylenebilir.

Anketin "Görüş ve öneriler" kısmında öğretmenlerin yazdıkları yorumlar da bunu doğrular niteliktedir. Öğretmenlerin yüzde 52'si, programdaki örnek testin, diğer üniteler için test hazırlamada kendileri için yol gösterici olduğunu belirtmiştir. Program, daha ayrıntılı olsa ve her ünite için bir örnek test programda bulursa, öğretmenlerin programdan daha fazla fayda sağlayacakları söylenebilir. Özellikle üniversitelerin İngilizce öğretmenliği bölümünden mezun olmamış İngilizce öğretmenleri için farklı değerlendirme soruları üretmek güçtür denilebilir. Özet olarak, anketi yanıtlayan öğretmenler, programda yer alan dört becerinin de değerlendirilmesinin mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, öğretmenlere göre, bu becerileri birlikte değerlendirmek mümkün değildir. Ayrıca, değerlendirme ve ödev için programda önerilen değişik tip sorular da uygulanabilir niteliktedir. Öğretmenlerin görüş ve öneriler kısmında yazdıklarına bakıldığında, bu kademe İngilizce öğretiminin birincil amacı, bu dili öğrenciye sevdirmek olduğu için, öğretmenlerin bir kısmının değerlendirmede not unsurunun tamamen ortadan kaldırılmasını savunduğu görülmektedir. Bu öğretmenler, öğrencilerin not korkusuyla dersten soğutulmalarının doğru olmadığını, bu yüzden ilköğretim birinci kademe yapılacak sınavların sınıf geçme, başarı ortalaması gibi akademik başarının değerlendirmesinde kullanılmaması gerektiğini savunmaktadırlar.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Milli Eğitim Bakanlığı, İngilizce öğretimini, 1997 yılında çıkan yasayla ilköğretimin birinci kademesinde zorunlu kılmıştır. Böylelikle İngilizce, haftada iki ders saatlik süre öngörülerek, ilköğretim birinci kademe ders programına girmiştir. Bu araştırmada, MEB birinci kademe İngilizce öğretim programının öğretmen görüşlerine başvurularak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu değerlendirmeyle ortaya çıkan sonuçlar ve öneriler aşağıda sıralanmaktadır:

1. Birinci kademe kullanılan İngilizce öğretim programının ayrıntılandırılması gerekmektedir.
2. İngilizce öğretmenlerinin bir kısmının İngilizce Öğretmenliği mezunu olmadığı göz önüne alınarak, programda İngilizce öğretim ilkeleri, yaklaşımları ve yöntemleri yer almalıdır.
3. MEB tarafından ilköğretim birinci kademe görev yapan İngilizce öğretmenlerine yönelik küçük çocuklara İngilizce öğretimi konusunda hizmet-içi seminerler ve çalıştaylar düzenlenmelidir.
4. Programda kullanımı önerilen teyp ve kasedin tüm okullarda bulunması sağlanmalıdır.
5. MEB tarafından küçük çocuklara İngilizce öğretimi için değişik oyun ve şarkıları içeren bir kitap/kitaplar hazırlatılmalı ya da varolan kitaplardan bazıları bu amaç için önerilmelidir.
6. Programdaki konulara göre değişik soru tiplerinin ve alıştırmaların yer aldığı bir kitap hazırlatılmalı ve birinci kademe İngilizce öğretmenlerine önerilmelidir.
7. İlköğretim birinci kademe İngilizce programı hazırlanması ve uygulanması aşamalarında, konu alanı özelliklerinin yanı sıra öğrenci özelliklerini de program hazırlayıcılara göre daha iyi bilen öğretmenlere daha fazla inisiyatif verilmesi doğru olur.

KAYNAKLAR

- Brown, J. D. (1995). *The elements of language curriculum a systematic approach to program development*. Boston: Heinle and Heinle Publishers.
- Demirel, Özcan (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Doll, Ronald C. (1986). *Curriculum improvement: Decision making and process*. Boston: Allyn and Bacon.
- Erden, Münire (1993). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ertürk, Selahattin (1972). *Eğitimde "Program" Geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş.
- Gersten, R. (1998). Lost opportunities-Challenges confronting teachers of English & language learners. *Elementary School Journal*. 100, 1, 37-56.
- Halliwell, Susan (1992). *Teaching English in the primary classroom*. London: Longman.
- Karasar, Niyazi (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü (2000). *İlköğretim okulu ders programları 4. sınıf*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2000, Haziran). *Tebliğler Dergisi*. 63(2513), 552-553 ve 556.
- Mirici, Hakkı (1999). *Türk Milli eğitiminde ilköğretim 4. ve 5. sınıflarında uygulanmakta olan İngilizce programına bakış ve öneriler*, Kırıkkale Üniversitesi, yayınlanmamış araştırma.
- Nunan, David (1988). *The learner-centred curriculum*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ornstein, Allan C. ve Francis P. Hunkins (1988). *Curriculum: foundations, principles and issues*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M. and Lewis, A. J. (1981). *Curriculum Planning For Better Teaching and Learning*. New York: Holt, Rinehart and Winston.